

ABORDĂRI MODERNE ALE INTELIGENȚEI

MONICA LICU*

licu.monica@gmail.com

Abstract: *With the theory of multiple intelligences, Howard Gardner opposes intelligence uniqueness. Gardner posits that there are seven forms of intelligence: linguistic, logical-mathematical, spatial, musical, bodily-kinesthetic, interpersonal, intrapersonal, and natural.*

The theory has application in education, and professional guidance, but there are no predictive data, empirical, to support or to test the theory as a whole.

A second approach - triarchic theory of intelligence - proposed by Sternberg, professor of psychology at Yale, aims to specify the mental mechanisms behind intelligent behavior.

Conclusion: discrepancies between scientific findings - modern theories and their transfer in the fields of application.

Keywords: *multiple intelligences theory, intelligent behavior, educational intervention, triarchic theory of intelligence, mental mechanisms.*

1. Introducere

Abordările moderne ale inteligenței aduc în discuție următoarele aspecte:

- aspecte metacognitive - legate de înțelegerea unei persoane a propriei gândiri (Nelson, 1999);
- aspecte ce țin cont de cunoștințe (Miclea și Lemeni, 1998);
- comportamentele specifice de adaptare orientate spre realizarea scopurilor (Sternberg, 2002);
- intelențele multiple (Gardner, 1998, 2003).

Acestea s-au aplecat mai degrabă asupra comportamentelor inteligente, decât să dorească să explice conținutul inteligenței. Pornind de la teoriile psihologiei cognitive, abordările moderne integrează conceptul de inteligență în contextul procesării informației.

Ideea centrală a acestor teorii este că inteligența reflectă modul în care indivizii își folosesc cunoștințele specifice, strategiile, ca și procesele cognitive și metacognitive pentru a avea succes.

---

* Lect. univ. dr., - Facultatea de Științe ale Educației - Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București.

Teoriile recente cele mai apreciate de comunitatea științifică sunt cele ale lui Gardner și Sternberg; acestea au în comun următoarele:

- comportamentele inteligente, ca orice tip de comportamente, pot fi îmbunătățite semnificativ prin educație și antrenament;
- aspectul cel mai important este înțelegerea proceselor fundamentale care determină comportamentul inteligent;
- testele standard sunt o măsură relativă a inteligenței, fiind totuși utilizate pentru a se face predicții pe termen scurt și mediu cu privire la performanțele academice ale indivizilor;
- comportamentul inteligent are și o componentă genetică, dar este determinat de mediul cultural (prin domeniul de cunoștințe specifice de care dispune individul).

2. Teoria inteligențelor multiple (Gardner, 1983, 2003)

În lucrarea „Frames of Mind” (1983), Howard Gardner redefiniște inteligența. El declară că ființele umane posedă o inteligență multifacetată. Gardner susține că inteligența nu este o trăsătură simplă, ci un evantai de aptitudini derivate din mai multe discipline.

Consideră că problema se situează într-un sistem educativ incapabil de a trata toate aceste inteligențe într-o sală de clasă. În „Unschooling Mind: How Children Think and How Schools Should Teach (1991)”, ca și în „Multiple Intelligence. The Theory in Practice (1993)”, el abordează diferitele stiluri de învățare și propune ca sistemul educativ să fie adaptat stilurilor de învățare ale tuturor copiilor, pentru ca ei să nu fie obligați să învețe într-un mod tradițional. Gardner susține că problema eșecului academic nu se datorează capacităților studentului sau ale profesorului, ci sistemului de măsură utilizat pentru examinarea capacităților. În aceste volume Gardner sugerează diferite maniere în care profesorii ar putea utiliza teoria sa pentru a preda și a evalua studenții.

Pornind de la limitele teoriei abilității generale, Gardner (1983, 1999, 2003) a elaborat așa-numitul model al inteligențelor multiple. Modelul a fost apoi îmbunătățit și descris în „cinq formes d’intelligence pour mieux affronter le futur”.

Potrivit teoriei lui, constructul multidimensional al inteligenței este constituit din șapte tipuri de inteligențe distincte: lingvistică, logico-matematică, spațială, muzicală, corporal-kinestezică, interpersonală, intrapersonală și naturală. Ulterior, așa cum am precizat și mai sus, el a dezvoltat și conceptele de inteligență existențială și spirituală.

Teoria lui s-a bucurat de o recunoaștere internațională și a fost adoptată ca politică educațională în mai multe școli din SUA și Europa.

Prin contribuțiile valoroase pe care le-a avut în conceptualizarea inteligenței, modelul lui Gardner reprezintă o alternativă la teoria factorului g (Mih, 2010).

Intervențiile educaționale dezvoltate pe baza teoriei inteligențelor multiple au ca obiectiv general - acumularea de cunoștințe și dobândirea de abilități prin antrenarea a cât mai multe tipuri de inteligență.

Această teorie a crescut în valoare pe măsură ce s-a confruntat cu realitatea. Prima utilitate ar fi legată de educație, atât în faza de predare, cât și de evaluare a cunoștințelor. Cea de-a doua, de o maximă importanță, este legată de orientarea profesională.

Unele observații au permis stabilirea unor liste de profesii asociate unei forme de inteligență dominante. Tabelul care urmează vizează să ilustreze aceste asocieri.

O altă posibilitate de a reflecta la viitorul profesional al unei persoane constă în identificarea importanței unei inteligențe date în societatea noastră și încercarea de a imagina importanța viitoare pe care ar putea-o avea.

De exemplu, trăim în prezent într-o societate repliată pe ea însăși, în care <<fiecare pentru sine>> este valoarea supremă.

Demersurile terapeutice de orice fel se multiplică, valorile competiției le-au devansat pe cele ale cooperării.

Inteligența	Ex. de profesii	Personalitatea
Interpersonală	Administrator - Infirmieră - Vanzător - Sociolog - Mediator	Maica Tereza
Intrapersonală	Teolog - Biolog - Planificator - Antreprenor	Emily Dickenson
Kinesteziacă	Mecanic - Coregraf - Maseur - Bijutier - Antrenor - Chirurg	Thomas Edison, Brâncuși
Lingvistică	Bibliotecar - Scriitor - Avocat - Secretar - Actor de comedie - Interpret	William Shakespeare, Mihai Eminescu
Logico - matematică	Contabil - Economist - Informatician - Inginer	Henry Coandă, Albert Einstein
Spațială	Arhitect - Pilot - Urbanist - Cartograf - Grafician - Artist	Pablo Picasso Brâncuși

Muzicală	Muzician - Inginer de sunet - Șef de orchestră - DJ	Ray Charles, Dumitru Zamfir
Naturalist	Geolog - Explorator - Veterinar - Meteorolog - Biolog	Jacques Cousteau

Viorel Mih¹ aduce totuși în discuție o limită a Teoriei Inteligențelor Multiple; și anume absența unor date predictive empirice care să susțină sau să testeze teoria ca întreg.

3. Teoria triarhică a inteligenței

Sternberg consideră că oamenii apelează la aceleași procese cognitive indiferent de tipul și conținutul problemelor cu care se confruntă.

În urma unor studii multiple, Sternberg a identificat trei componente generale implicate în orice tip de rezolvare de probleme: metacomponentele, componentele de achiziție și cele de performanță. Acestea sunt procese informaționale banale care acționează asupra informației senzoriale.

Obiectivul teoriei triarhice a lui Sternberg² este să specifice mecanismele mintale care stau în spatele comportamentelor inteligente. Conceptul de bază al acestei teorii este selectivitatea care, în viziunea autorului, se referă la decizia individului de a aloca, într-un anumit moment resurse cognitive pentru a procesa cu prioritate unele conținuturi specifice unei sarcini.

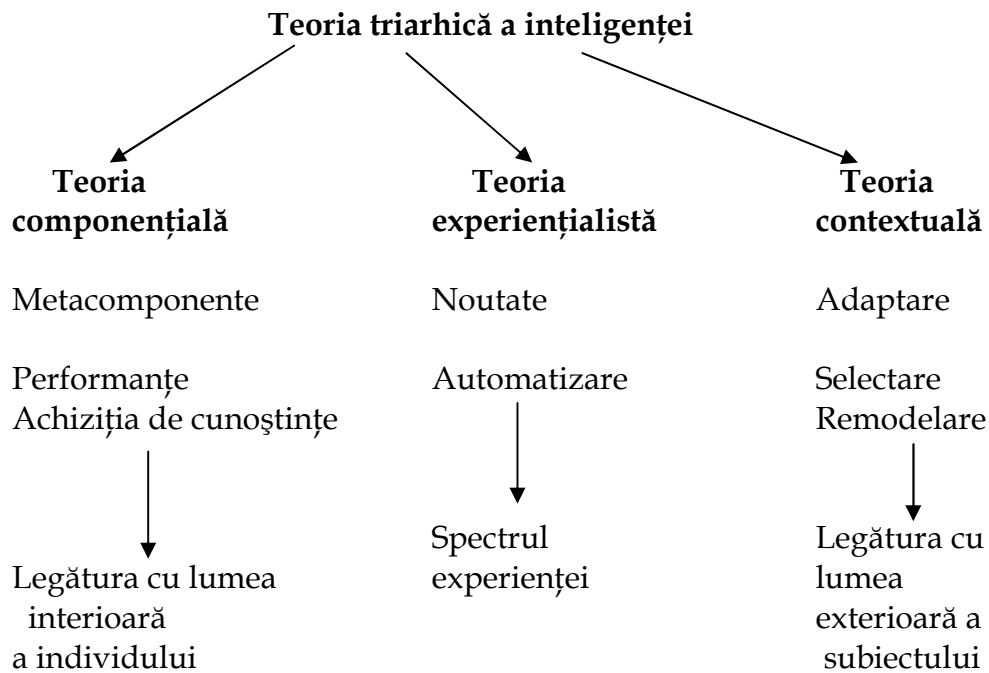
Ea are trei subcomponente: teoria contextuală, teoria experiențialistă și componentială. Toate acestea duc la explicarea comportamentului inteligent.

---

¹ Viorel Mih, *Psihologia educațională*, Cluj-Napoca, Ed. ASCP, 2010, vol. I, pg. 144.

² Sternberg, R.J. *Beyond IQ: A historic theory of human intelligence*, New York, Cambridge University Press, 1985.

Figura 1: Teoria triarhică a inteligenței (Sternberg, 1985)³

- Teoria componentială - scopul ei este de a identifica mecanismele procesării de informații, care caracterizează performanța /comportamentul inteligent. Rolul acestor mecanisme (componente) este de a selecta și a decide care sunt informațiile relevante pentru realizarea unui anumit scop. Astfel că ele implică decizii permanente de a opera cu anumite conținuturi și de a le ignora pe altele.

- Teoria experiențialistă - exprimă ideea că un comportament inteligent este puternic influențat de experiențele parcurse de subiect. Indivizi diferiți, cu experiențe diferite, într-o anumită sarcină recurg la procesări diferite.

- Teoria contextuală - relația dintre comportamentul inteligent și contextual/lumea exterioară individului conform acestei teorii, există trei modalități de interacțiune cu mediul: adaptare, remodelare a mediului, schimbarea mediului

Un comportament inteligent rezultă dintr-un echilibru între adaptare la mediu, remodelarea acestuia și schimbarea lui.

---

³ op.cit.

Nivelul de inteligență al unui individ este dat de modul în care realizează un echilibru între aceste trei procese, pentru a-și ajusta resursele la solicitările mediului.*

Sternberg și Colos³ disting trei tipuri de abilități ale gândirii care duc la dezvoltarea inteligenței de succes:

- Abilitățile analitice
- Abilitățile creative
- Abilitățile practice

Teoria aceasta subliniază și faptul că de multe ori abilitățile multiple sunt subutilizate în școala din cauza faptului că instruirea tinde să valorifice predominant componente analitice și sistemele.. și mai puțin creativitatea și abilitățile practice.

Utilitatea acestei teorii în educație rezultă din următoarele aspecte:

- Încurajează indivizii să-și valorifice punctele tari și să-și compenseze punctele slabe.

- Facilitează abordările diferite ale materialelor de înțeles și de învățat.

- Crește motivația prin atractivitatea prezentării materialelor.

Viorel Mih - redă câteva sugestii prin care profesorul ar putea ameliora comportamentul inteligent al elevilor (pe baza teoriei... a inteligenței):

- Punerea în discuție a unor probleme reale, actuale, de interes

- Învățarea unor strategii cognitive generale pe care elevii să le poată utiliza în rezolvarea unor categorii largi de probleme;

- Dezvoltarea la elevi a unor abilități metacognitive (planificare, monitorizare, evaluare) pentru a-i ajuta să-și adapteze strategiile cognitive în funcție de situația problematică cu care se confruntă;

- Conceperea unor programe în cadrul cărora să nu învețe numai anumite cunoștințe despre diverse fenomene sau probleme, ci și un stil de abordare a lor;

- Formarea și exersarea unor abilități de monitorizare și control ale procesului de învățare.

Concluzii

Ambele teorii prezentate nu sunt modele educative infailibile, dar ele interesează educația, pentru că acum mai mult ca oricând, viteza descoperirilor științifice și tehnologice nu oferă doar posibilități dar cauzează și dificultăți pentru unele domenii care au nevoie de noi cunoștințe. Și aceasta depinde de existența unui paralelism între această abundență de teorii și transferul lor în domeniile aplicative. După părerea noastră educația este unul din domeniile în care s-ar putea transpune cu succes aceste teorii, ca și cel al consilierii și orientării în carieră.